

[Poul Dam.]

stor del af det, som skolen prøver at meddele børnene, vandrør hurtigt ud af det andet øre; det er der en række undersøgelser der demonstrerer, og det kan måske siges, at noget af den viden ikke er bedre værd. Men det, der er børns verden, det, der er børns viden, og det, der er unges verden og viden, er i forbavsende grad det, der er givet dem af miljøet, af forældrene, af kammeraterne, af massemedierne. Skolen er i denne sammenhæng i den moderne verden en meget lille faktor. Skolen har meget små muligheder for virkelig at gøre sig gældende sammen med alt det andet, og den har ganske særlig små muligheder, hvis den ikke erkender, at den blot er én blandt mange faktorer, blot er én faktor, som skal spille med i et orkester, hvis øvrige instrumenter spiller helt andre melodier.

Skolen var selvfølgelig, da vi fik folkeskoleloven i 1814, den eneste faktor af betydning bortset fra det gamle miljø og i forhold til dette noget nyt, noget horisontudvidende, noget, der sprængte båndene. Det er ikke situationen i dag, og noget af det, som er skolens problematik, den pædagogiske problematik, er dette, at skolen nødvendigvis må opfattes som det, der i dag er båndene, det, der i dag er det snærende og det snævre, medens alt det andet, det, miljøet giver, det, massemedierne giver, er det, som peger længere ud. Skolen kommer til at stå i et modsætningsforhold dertil, den kommer til at stå som den lille verden i modsætning til den store verden. Det er meget det, som giver de pædagogiske problemer i dag, og dét må erkendes, for at man overhovedet kan komme videre med en forstandig målsætningsdebat.

Der er et punkt i ministerens redegørelse, som jeg har lyst til at nævne her; jeg tror ikke, det er blevet nævnt af andre ordførere, og det er måske, fordi det også kun er en formuleringssvaghed. Ministeren taler om handicappede børn og siger så videre — jeg citerer fra Folketingstidende 1969-70, sp. 1550:

„Det gælder ligeledes de børn, der har adfærdsvanskeligheder, og som vi kan hjælpe bedre nu ved samarbejde mellem lærere, psykologer og familierådgivere og ved sociale foranstaltninger.“

Se, denne sætning falder mig for brystet. Adfærdsvanskeligheder er ikke noget, man har på samme måde, som man kan være født med dårligt syn, med døvhed eller med et andet lignende fysisk handicap, adfærdsvanskeligheder er noget, man får. Ja, ja, der findes medfødte psykotiske lidelser og den slags, men i det store og hele er det noget, man får som følge af modsætninger i samfundet, som følge af at hjemmet ikke slår til, som følge af konflikter i den moderne verden. Ministeren siger, vi kan hjælpe bedre nu. Ja men det er vi sandelig også nødt til, for det er vort samfund nu, der har skabt disse problemer. Disse adfærdsvanskeligheder er ikke alene et symptom på, at der er noget galt med det enkelte barn, men et symptom på, at vi er løbet ind, samfundsmæssigt, kulturelt, skolemæssigt, i nogle blindgyder. De mange adfærdsvanskelige børn og unge, som nogle af os plages med og nogle af os er uhyre bekymrede over, er et udtryk for, at der er nogle fundamentale vanskeligheder, som viser, at der er noget, der skal rettes på. Hvis det ikke betragtes på denne måde, kommer vi ikke videre, så får vi flere og flere adfærdsvanskelige, og så er det en mager trøst, at vi også får flere og flere lærere og psykologer og familierådgivere og sociale foranstaltninger til at hjælpe på det. Det var bedre, om vi kunne fjerne nogle af årsagerne, end at vi fjerner nogle symptomer, rent bortset fra at det efter min mening er vel optimistisk at sige, at vi bedre kan hjælpe på disse ting nu.

Jeg har en levende fornemmelse af, at vi såvel for børneopdragelsen som for ungdomsopdragelsen er kommet ind i nogle vanskeligheder for en masse i virkeligheden meget værdifulde børn og unge, som vi næsten ikke kan klare i det eksisterende samfund og med det system, vi har. Årsagerne må søges i hele vor skoleopbygning, i hele vor kultursituation. Det er nødvendigt at gøre en virkelig alvorlig indsats på denne baggrund.

Hvis man, som jeg har antydnet tidligere, stiller sig selv det spørgsmål, ikke: hvad får samfundet, erhvervslivet og alle disse andre værdifulde sager ud af uddannelsessystemet, men: hvad får eleverne, børnene og de unge ud af uddannelsessystemet, så bliver man, så vidt jeg kan